

inden for eller nær befolkede områder, og i det hele skal enhver nødvendig foranstaltning for at beskytte civile og civile genstande træffes.

Kapitel V

Områder og zoner under særlig beskyttelse

Ifølge *artikel 59, stk. 1* må områder, der ikke forsvares, ikke angribes, og efter *stk. 2* kan et beboet område erklæres for ikke-forsvaret område («åben by»), hvis det ligger nær en kampzone og står åbent for modpartens besættelse, dvs. alle kombattanter og deres udstyr skal være evakueret, faste militære installationer m. v. må ikke benyttes til fjendtligheder, hverken myndigheder eller befolkning må begå fjendtlige handlinger, og der må ikke foretages aktiviteter til støtte for militære operationer. Området mister status som ikke-forsvaret, når betingelserne ikke længere er opfyldt, jfr. *stk. 7*. Tilstedeværelsen af beskyttede personer, f. eks. sårede kombattanter, eller politistyrker er dog ikke til hinder for at erklære området for ikke-forsvaret, jfr. *stk. 3*. *Stk. 4* indeholder detaljerede regler om sådanne erklærings afgivelse og modtagelse, og *stk. 5* åbner mulighed for aftale (men ikke ensidig erklæring) om at oprette ikke-forsvarede områder, uagtet betingelserne i *stk. 2* ikke er opfyldt. Ifølge *stk. 6* skal ikke-forsvarede områder markeres tydeligt efter aftale mellem parterne. Der er ikke i protokollen vedtaget noget særligt kendemærke for sådanne områder.

Militære operationer må ikke udstrækkes til demilitariserede zoner i strid med en herom indgået aftale, jfr. *artikel 60, stk. 1 og 2*. Sådanne zoner tænkes normalt oprettet under betingelser svarende til den, der gælder for ikke-forsvarede områder, jfr. *stk. 3-5*. *Stk. 6* bestemmer, at en demilitariseret zones status ikke kan tilbagekaldes ensidigt.

Artikel 59 og 60 udvider anvendelsesområdet for artikel 25 i landkrigsreglementet om »åbne byer« m.v., for artikel 23 i første Genèvekonvention om sygehuszoner og for artikel 15 i fjerde Genèvekonvention om neutraliserede zoner, og angiver mere detaljerede regler om femgangsmåden for oprettelsen af beskyttede områder.

Uagtet formålet med artikel 59 og 60 principielt er det samme, er der en række forskelle. Medens artikel 59 finder anvendelse for bebyggelser nær områder, hvor der finder aktive kamphandlinger sted, tænkes demilitariserede zoner efter artikel 60 især oprettet i fredstid, og artiklen tænkes først og fremmest bragt i anvendelse for områder, der savner militær betydning. Ikke-forsvarede områder oprettes ved en ensidig erklæring, demilitariserede zoner ved aftale. Et ikke-forsvaret område står

åbent for besættelse af modparten (hvorefter området ikke længere er ikke-forsvaret), hvorimod ingen af parterne må operere militært i en demilitariseret zone, som i øvrigt opretholdes, så længe det er bestemt i aftalen.

Kapitel VI

Civilforsvaret

Bortset fra en meget begrænset regel i fjerde Genèvekonventions artikel 63, stk. 2 har civilforsvaret ikke hidtil nydt nogen særlig folkeretlig beskyttelse under væbnet konflikt eller besættelse. Artikel 61-67 om civilforsvaret er derfor en vigtig nyskabelse. Civilforsvarets struktur og omstændigheder i øvrigt, f. eks. hvad angår tilknytning til det militære forsvar og bevæbning, varierer stærkt fra land til land. Dette gjorde det meget vanskeligt af nå frem til alment gældende vedtagelser på området, og bestemmelserne bærer i nogen grad præg af at være kompromisløsninger.

Artikel 61 definerer, hvilke organisationer, personer, materiel og indretninger som er omfattet af beskyttelsen i Kapitel VI. Definitionen omfatter enhver organisation, som varetager en række, evt. alle, nærmere specificerede opgaver, uanset om opgaverne i det enkelte land varetages af civile eller militære enheder eller organisationer eller en kombination heraf. Hvorledes opgavernes løsning er organiseret, er uden betydning. Således er f. eks. også kommunale brandværn omfattet af beskyttelsen, også selv om de ikke indgår i en civilforsvarsplan. Særlige regler for civile CF-enheder findes i *artikel 62-66* og for militære CF-enheder i *artikel 67*. Udførelsen af opgaverne skal imidlertid have til formål at beskytte civilbefolkningen. Dette udelukker ikke, at civilforsvarsenheder indsættes til civilforsvarsopgaver, f. eks. brandslukning, for at redde militære værdier, men under sådanne operationer mister civilforsvaret sin særlige beskyttelse. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om bistand til tilskadekomne militærpersoner, jfr. artikel 65, stk. 2, c. For så vidt angår spørgsmålet om samarbejde med militæret i øvrigt henvises til bemærkningerne nedenfor om artikel 65. Der er intet til hinder for, at civilforsvaret udøver andre civile funktioner end de opregnede, men civilforsvaret vil ikke være beskyttet af de særlige regler i Kapitel VI under udførelsen af disse funktioner. Her i landet vil civilforsvarets personel, som er civilt, dog altid være omfattet af en almindelige beskyttelse af civile, der ikke tager del i fjendtlighederne.

Artikel 62, stk. 1 bestemmer generelt, at civile civilforsvarsorganisationer (som f.eks. det danske) og deres personel skal respekteres og beskyttes. I